

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
หมวดวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์

เอกสารประกอบการสอนรายวิชา
รหัสวิชา ๒๐๐ ๒๒๕

พุทธวิธีการสอน

Buddha's Teaching Methods

ทิพย์ ชันแก้ว
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๕๙

พุทธวิธีการสอน (Buddha's Teaching Methods)

ผู้แต่ง	คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บรรณาธิการ	รศ. จิรภัทร แก้วกู่, ผศ. ณรงค์ โวหารเสาวภาคย์
จัดรูปเล่ม	นายสมบุรณ์ เฟ่งพิศ
พิสูจน์อักษร	ดร.ศศิวรรณ กำลังสินเสริม นายสุชนา ศิริธัญญ์
ออกแบบปก	นายพิจิตร พรหมลี
พิมพ์ครั้งที่ ๑	กรกฎาคม ๒๕๕๔
จำนวนพิมพ์	๒,๐๐๐ เล่ม
ลิขสิทธิ์	ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามการลอกเลียนไม่ว่าส่วนใดๆ ของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับการอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธวิธีการสอน = Buddha's Teaching Methods. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

๑๕๗ หน้า

๑. พระพุทธศาสนากับการศึกษา. ๒. พุทธศาสนา - การศึกษาและการสอน. ๑. ชื่อเรื่อง.

๒๕๕๔.๓๑๑๗๑

ISBN: ๙๗๘-๙๗๔-๓๖๔-๙๖๗-๗

จัดพิมพ์โดย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓ โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓

จัดพิมพ์โดย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๑๑-๑๗ ถนนมหาราช แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร ๐-๒๖๒๓ - ๖๓๒๔, โทรสาร ๐-๒๖๒๓ - ๖๓๒๓

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีโครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเนื้อหารายวิชาในหมวดวิชาพระพุทธศาสนา ประยุกต์ ให้เป็นที่ยอมรับและใช้ร่วมกันได้ พัฒนารูปแบบของหนังสือ และตำราให้มีเอกลักษณ์ร่วมกัน สวยงาม คงทน น่าสนใจต่อการศึกษาค้นคว้า มีเนื้อหาสาระไปพัฒนาสื่อการศึกษาและเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบคลังข้อสอบ พัฒนาบุคลากรและผลงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยให้แพร่หลาย และเป็นเวทีเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย

โครงการนี้เกิดขึ้นมาได้จากความร่วมมือร่วมใจกันของคณาจารย์มหาวิทยาลัย จากทุกส่วนงาน ทั้งส่วนกลาง วิทยาเขต วิทยาสงฆ์ ร่วมกันพัฒนาเอกสารการสอนหรือตำราในหมวดวิชาพระพุทธศาสนา ประยุกต์ ด้วยวิริยะอุตสาหะแรงกล้า พัฒนางานทางวิชาการให้มีเนื้อหาสาระถูกต้อง เพียบพร้อมด้วยอรรถและพยัญชนะ เป็นที่ยอมรับของสังคม

หนังสือพุทธวิธีการสอนเล่มนี้ มีเนื้อหาสาระ ๘ บท มุ่งหมายให้ศึกษาความหมายและความเป็นมาเกี่ยวกับหลักการวิธีการ กระบวนการในการสอนของพระพุทธเจ้าในแบบที่แตกต่างกัน ตามความเหมาะสมของผู้รับฟังหรือผู้ที่พอจะบรรลุเข้าถึงความเป็นจริงของชีวิตโดยเน้นหลักการสอนตามหลักไตรสิกขา อริยสัจ อนุปุปพิกขา นวัคสตัตุศาสน์ และโยนิโสมนสิการ รวมทั้งการพัฒนาจิตและเจริญปัญญา

ขออนุโมทนาขอบคุณคณะกรรมการดำเนินงานโครงการจัดการและพัฒนาหลักสูตร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทุกรูปทุกคน ที่ได้เสียสละเวลาพัฒนาเนื้อหาวิชาเล่มนี้ให้เกิดขึ้น อันจะเป็นประโยชน์สมบัติของมหาวิทยาลัยสืบไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้คงอำนวยประโยชน์เชิงวิชาการด้านพุทธศาสตร์และครุศาสตร์แก่คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

(พระธรรมโกศาจารย์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ได้พัฒนาขึ้นตามโครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร เรื่องการจัดทำต้นฉบับรายวิชา พระพุทธศาสนาประยุกต์ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔ ของกองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (๑) เพื่อพัฒนาเนื้อหาวิชาวิชากฎพระพุทธศาสนาประยุกต์หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตให้เป็นที่ยอมรับและใช้ร่วมกันได้ในคณะ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน หน่วยวิทยบริการ และสถาบันสมทบ (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบของเอกสารประกอบการสอน หนังสือ ตำรา ให้มีเอกลักษณ์ร่วมกัน ทั้งมีความคงทน สวยงาม น่าสนใจต่อการศึกษาค้นคว้า (๓) เพื่อนำเนื้อหาสาระไปพัฒนาสื่อการศึกษาและเผยแพร่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (๔) เพื่อเสริมสร้างทักษะของคณาจารย์ในการสร้างผลงานทางวิชาการอย่างมีคุณภาพรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย (๕) เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับทั่วไปทั้งในประเทศและระดับสากล

พุทธวิธีการสอน เป็นวิชาหนึ่งในหมวดวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ ที่กำหนดให้ศึกษาความหมายและความเป็นมาเกี่ยวกับ หลักการ วิธีการ กระบวนการสอนของพระพุทธเจ้า รวมทั้งการพัฒนาจิตและเจริญปัญญา

คณะผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือพุทธวิธีการสอนเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการด้านพุทธศาสตร์และครุศาสตร์แก่คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจทั่วไป จึงขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำหนังสือเล่มนี้ให้มีความสำเร็จ สมบูรณ์ เป็นรูปเล่ม อนึ่ง หากมีข้อบกพร่อง ผิดพลาดประการใดเกิดขึ้นในส่วนต่างๆ ของหนังสือพุทธวิธีการสอนเล่มนี้ ขออภัยมา ณ โอกาสนี้

คณะกรรมการพัฒนาเนื้อหาวิชาพุทธวิธีการสอน

กรกฎาคม ๒๕๕๔